

FESTIVAL DOKUMENTARNEGA FILMA

Dvoumni in nedvoumni grehi

S sinočno projekcijo indijskega filma Kino popotniki režiserjev Amita Madheshiye in Shirley Abraham ter z razglasitvijo nagrad se je v Cankarjevem domu končal 19. festival dokumentarnega filma.

✎ Zdenko Vrdlovec

Grehi so, kot je znano, krščanska iznajdba, ki jo je izčrpno katalogiziral Tomaž Akvinski v svoji knjigi *Summa theologiae*: jeza, lenoba, napuh, pohota, požrešnost, skopost in zavist. Njihovo nasprotje naj bi bile kreposti, vrline, toda že Dante je zapisal, da so grehi, ne pa kreposti, tisti, ki nam povedo, kdo je kdaj pa kdaj človek. Kako paradokso je lahko razmerje med grehi in krepostmi, pa je pokazal Bernard de Mandeville, ki v *Basni o čebelah* (1705) pravi, da je to, kar imenujemo greh ali moralno zlo, pravzaprav sam princip, po katerem postanemo družbena bitja, trdna podlaga vseh naših početij.

Na te reči je morda res bolje pogledati s strani, kot predlaga Majda Širca v svojem esejiističnem dokumentarcu *Sedem grehov in vrlin*, v katerem je v uvodni epizodi prikazana Holbeinova slika ambasadorja z anamorfozo mrtvaške lobanje: na tej sliki sta gospoda obdana z različnimi instrumenti in simboli učenosti, na dnu slike pa je podolgovat in poševen madež, toda če se odmakemo od slike in jo pogledamo mrtvaško lobanjo; in ko zagledamo lobanjo, je podoba obeh veličastnih gospodov tista, ki je zabrisana.

Film *Sedem grehov in vrlin* je sestavljen iz 14 epizod, v katerih pa je po-

V filmu Majde Širca je veliko arhivskih posnetkov z Mussolinijeve turnee po slovenskih krajih, ki so tedaj spadali pod Italijo. ☞ arhiv festivala

gled »s strani« na grehe in vrline precej drugačen od anamorfotičnega, ki ga vpelje uvodna epizoda. Včasih je tako, da je kakšen greh ali vrлина bolj pretveza ali izhodišče za neko drugo zgodbo, ki pa je lahko prav zanimiva. Tako na primer zgodba o spodletelivem poskusu atentata na Mussolinija v Kobaridu pokaže, da sicer nima prav veliko zveze z vrlino razumnosti, zato pa je v njej veliko arhivskih posnetkov z Mussolinijeve turnee po teh slovenskih krajih, ki so tedaj spadali pod Italijo, slovenskih pričevanj o tem, kako bi jih fašizem izbrisal, in »zanimiva« zgodba o tem, kako je Mussolini pomilostil tistega tigrovca, ki je hotel izvesti atentat.

Podobno je s požrešnostjo, pri kateri več kot o samem grehu izvemo o D'Annunziu in obiščemo njegovo veličastno vilo. Potem so tu še zgodbe o Litostroju, o smrti zakoncev Hribar z gradu Strmol, o otroku, ki so ga v času nemške okupacije iztrgali njegovi slovenski družini in dali nemški, ko se je po vojni vrnil k svojim biološkim staršem, ki jih sploh ni poznal, pa je bilo to videti,

kot da bi ga iztrgali njegovi nemški družini, ki jo je vzljubil; in še nekatere druge epizode, denimo tista o fašistični republikli Salo, za katere se ne zdi tako pomembno, ali imajo kakšno zvezo z grehi ali vrlinami, kakor to, da že s svojo vsebino in obdelavo predstavljajo »epistemološko« kakovost dokumentarca.

Toda neki epizodi oziroma kratkemu filmu, tistemu o Jasenovcu, bi lahko pripisali kvaliteto izjeme, kolikor se tako z besedo kot sliko ujema s tem, kar avtorica filma v komentarju nekajkrat pove o grehu, namreč da je »želja, ki gre predaleč«, prestopi mejo: ne spominim se, za kateri greh je v tej »epizodi« šlo, vsekakor pa je v Jasenovcu »šlo predaleč«.

A če smo že pri »grehih«, je treba povedati, da je bilo na tokratnem festivalu kar nekaj takšnih filmov, ki bi vsak zase lahko predstavljal vsoto vseh grehov brez vsakršne doumnosti in paradoksalnosti. V *Vojski v sencih Johana Grimonpreza* lahko vidimo celo njihovo inkarnacijo v trgovcih z orožjem. ×

Nagrade 19. festivala dokumentarnega filma

Nagrada Amnesty International SLO

Nisem tvoj zamorec

Režija: Raoul Peck

Častna omemba

Globina dva

Režija: Ognjen Glavonić

Nagrada natečaja Amnesty International Slovenije za mlade

Prižgali smo lučko

Osnovna šola Simona Jenka v Kranju

Dobitnik nagrade Amnesty International Slovenije je film *Nisem tvoj zamorec* režiserja Raoula Pecka. ☞ arhiv festivala